

Luomuna markkinoille päätyvät tuotteet Satakunnassa

Luomuketjua valvotaan tarkasti. Pellot ja -eläimet ovat tiukassa valvonnassa. Luomuelintarviketuotannossa myös teurastamoiden, jatkojalostajien ja myllyjen täytyy olla luomuhyväksytyjä ja luomuvalvonnanpiirissä.

Luomutiloja on Satakunnassa kaikkiaan vähän alle 200, joista eläintuotantoa on noin 40 tilalla. Laadimme tilaesittelyt noin 80 luomutilasta vuosien 2020 ja 2021 aikana. Haastattelujen yhteydessä kysyimme tuotteiden markkinoista.

Luomutuotteiden markkinatilanne on ajan kuluessa muuttunut ja selkiytynyt. Markkinat ovat kasvaneet, markkinakanavat vakiintuneet ja hintataso eriytynyt tavanomaisia tuotteita korkeammalle tasolle.

Haastateltujen tilojen lähes kaikki kasvituotanto myytiin luomuna. Yksi tila ilmoitti jalostavansa itse pienen määrän luomuviljaa omalla myllyllä, joka ei kuulu luomuvalvonnan piiriin. Tällöin tuotteita ei voi myydä luomuna. Muuten luomuviljan ja palkokasvien osalta viljelijät ilmoittivat myyvänsä sadon luomutuotteena eteenpäin. Esimerkiksi keskusliikkeille ja myllyille leipä- tai rehuviljaksi, rehuksi luomukotieläintiloille ja vähäisemmässä määrin itse jalostaen suoraan kuluttajille. Aiemmin pienempiä viljaeriä myytiin rahtikustannusten minimoimiseksi lähiseudun karjatilaille tavanomaisena viljana.

Kaikki vihannesten, juuresten ja marjojen tuottajat ilmoittivat myyvänsä tuotteensa luomutuotteina. Myyntikanavat olivat moninaisemmat; suoramyntiä, Reko-rinkejä, toimituksia vähittäiskauppoihin ja tukkuihin.

Luomunurmien osalta osa haastatelluista viljelijöistä kertoi myyvänsä satoa myös läheisille tavanomaisille karjatilaille. Myynti on satunnaista. Lähinnä kuivina vuosina tapahtuvaa, jolloin karjatilalla oma rehuntuotanto jäi riittämättömäksi.

Luomukotieläintiloilla maito ja kananmunat menivät luomuna eteenpäin. Samoin suurin osa lampaista, mutta nautapuolella oli vaihtelua tuotteiden ja eläinten markkinoinnissa.

Kaikki teurastamot eivät ole luomuvalvonnan piirissä. Se on osalla lihaa tuottavista tiloista syynä luomuketjun katkeamiseen. Osa teurastamoista maksaa luomulisän teuraseläimistä, mutta ei välitysvasikoista. Tästä syystä luomumaito- ja emolehmitilojen vasikat menevät pääosin välitykseen tavanomaisina, elleivät ne jää loppukasvatukseen omalle tilalle.

Vasikoiden jatkokasvatukseen ei oikein löydy luomukasvattamoja. Luomuehtojen mukaiset laidunnus- ja ulkoiluvaatimukset voivat olla haastavia toteuttaa nautakasvattamoissa. Tarvittaisiin markkinapuolelta vielä suurempi kannustin paremman hinnan puolesta.

Luomulihan suoramyntiä tiloilta tehdään vaihtelevasti. Osalla myytävien pakkausten päällä on luomumerkki, mutta valtaosalla ei. Varsinkin, jos myynti on kovin pienimuotoista, koetaan, että luomumerkkiä ei tarvita – asiakas tietää muutenkin, miten eläimet on kasvatettu. Osa tiloista ei halua lisää valvontaa, jonka joutuvat itse kustantamaan. Siksi he jättävät liittymättä luomun alhaisen jalostuksen valvontaan, johon pitää kuulua, jos tuotteita myy luomuna.

Toisilla tiloilla liha myytiin luomumerkillä, mutta jalosteita, kuten makkaroita ei. Syynä saattoi olla se, että alihankkija, joka tekee makkarat, ei kuulu luomuelintarvikevalvonnan piiriin tai tila itse ei halua siihen liittyä.